

Format technische vragen

Datum indienen: 27 mei 2025

Datum politieke avond: 3 juni, zaal 3

Agendapunt: 6. Uitvoeringsagenda Bibliotheekwerk 2024-2028

Onderwerp:

Afschaffing boetes en hoogte van de bijdrage genoemd in besluitpunt 2 van het raadsvoorstel.

Toelichting:

1. Op pagina 11 van de gemeentelijke uitvoeringsagenda bibliotheekwerk staat: "Hoewel het lidmaatschap van de bibliotheek nu al gratis is tot 18 jaar, blijkt de mogelijkheid tot het oplopen van boetes voor ouders en jongeren een drempel om gebruik te maken van de bibliotheek. Niet alleen in de gemeente Overbetuwe, maar ons hele werkgebied. Daarom breiden we het gratis lidmaatschap uit tot en met 27 jaar en schaffen we boetes af. Hiermee verlagen we de financiële drempel en maken we de bibliotheek toegankelijker voor deze cruciale doelgroep. Deze maatregel kan om technische reden alleen integraal voor het hele werkgebied van BGZ worden doorgevoerd."
2. De bijdrage die van het Rijk ontvangen wordt is 144.311 euro, evenals het totaal van het staatje op pagina 17 van de gemeentelijke uitvoeringsagenda, het bedrag in het voorstel is 122.311 euro.

Vraag/vragen:

1. Geldt het afschaffen van de boete voor alle lidmaatschappen? Waarop is de aanname dat boetes drempelverhogend werken gebaseerd? Zijn er voorbeelden en ervaringen bij andere bibliotheken waar de boete is afgeschaft (tav de toename van het aantal lidmaatschappen, maar ook kosten van boeken die verloren gaan)? Zijn er ook bibliotheken die gekozen hebben voor een coulanceregeling voor leden ingeval van boetes en hoe zijn die ervaringen?

Deze vraag is bij de Openbare Bibliotheek Midden Gelderland uitgezet. Zie onderstaande toelichting. OBGZ zal aanwezig zijn tijdens de behandeling als inspreker.

2. Waarom wijkt het bedrag dat ontvangen wordt van het Rijk en genoemd staat in het staatje in de uitvoeringsagenda af van het bedrag dat in het besluitvoorstel genoemd wordt?

Het bedrag zoals genoemd in het raadsvoorstel onder beslispunt 2 komt als volgt tot stand:

<i>Decentralisatie-uitkering</i>	<i>€ 144.311</i>
<i>Niet toekennen van budget voor afschaffen boetes OBGZ</i>	<i>- € 18.500</i>
<i>Niet toekennen van budget voor gratis abonnement tot en met 27 jaar</i>	<i>- € 3.500</i>
<i>Beschikbaar voor uitvoeringsagenda</i>	<i>€ 122.311</i>

De bedragen staan genoemd op pagina 17 van de uitvoeringsagenda (relevant stuk 2).

- *Het college koerst op het vasthouden aan het gratis lidmaatschap tot en met 18 jaar en neemt het voorstel van OBGZ om dit uit te breiden tot en met 27 jaar niet over.*
- *Daarnaast is het college van mening dat van het opleggen van boetes toch een opvoedkundige werking uit kan gaan en wil deze om deze reden niet afschaffen. Het college volgt in deze het advies van de Adviesraad Sociaal Domein.*

Toelichting op vraag 1 vanuit OBGZ

Boetevrij: Hoewel het lidmaatschap van de bibliotheek nu al gratis is tot 18 jaar, blijkt de mogelijkheid tot het oplopen van boetes juist voor ouders en jongeren met minder kansen een grote drempel om gebruik te maken van de bibliotheek. Dit blijkt onder andere uit onderzoek van Mark Deckers tussen 2016 en 2023 (Rijnbrink)¹, het grote abonnementen-onderzoek van BISC² en praktijkervaring bij (in 2023) 60% van alle bibliotheken in Nederland. Dit percentage groeit. *“In de focusgroep met jonge kinderen hoorden we dat een kind niet meer naar de bib mocht omdat het een boete had moeten betalen. Als we impact wilden hebben op het leesgedrag van jongeren moest er dus iets gebeuren.”*³ Het boetesysteem wordt ervaren als repressief en roept negatieve gevoelens op. Om voor iedereen toegankelijk te zijn en iedere drempel weg te nemen die het ontwikkelen van leesplezier en leesvaardigheid belemmert, maken we de bibliotheek ook in het werkgebied van OBGZ boetevrij voor iedereen.

Gratis lid tot en met 27 jaar: Vanaf 18 jaar gaan leden van OBGZ nu nog betalen voor het ‘gewone’ lidmaatschap. Eerst de helft, vanaf 22 jaar het volle pond. Hierdoor haakt ruim 90% van de leden af in deze cruciale levensfase van overgang naar volwassenheid⁴, terwijl het deel dat overblijft juist actiever wordt dan voor het achttiende jaar. We verwelkomen een deel van de afhakers terug als ze zelf kinderen krijgen, maar een goed deel ook niet. Ook hiernaar deed Mark Deckers onderzoek in 2023 en recent in 2025⁵: *“je zie hier ook wat er in ons land gebeurt zodra we met 18 jaar onze inwoners feliciteren met hun verjaardag en zeggen dat ze vanaf nu moeten betalen voor de bibliotheek.... Het aantal leden decimeert.”* In 2023 had 40% van de bibliotheken een gratis abonnement boven 18 jaar, ook dit percentage groeit. Om beter in contact te blijven met deze én toekomstige generaties wil OBGZ, in lijn met deze groei, de leeftijdsgrens van het gratis lidmaatschap oprekken tot en met 27 jaar. En we ontwikkelen aanbod dat beter aansluit bij de behoeften van deze groep en de beweging in de maatschappij⁶.

Alleen voor het hele werkgebied: Deze twee maatregelen kunnen we door afhankelijkheden in het bibliotheeksysteem en de collectie alleen invoeren voor het hele werkgebied van OBGZ. Dit betekent dat we niet een specifieke gemeente kunnen uitsluiten. Inmiddels hebben 3 gemeenten die gezamenlijk 70% vertegenwoordigen van de inwoners van het werkgebied gekozen om deze middelen op deze manier in te zetten. Hiermee ligt het vraagstuk voor hoe om te gaan met de mogelijkheid dat individuele gemeenten dit initiatief niet met de inzet van de rijksmiddelen ondersteunen.

Antwoorden op de technische vraag 1:

Geldt het afschaffen van de boete voor alle lidmaatschappen? Ja. Hoewel de primaire doelgroep voor de maatregel kinderen betreft, levert de kosten-baten analyse op dat het

¹ <https://www.markdeckers.net/2023/01/nieuw-overzicht-bijna-60-van-nederland.html>

² https://www.biscutrecht.nl/wp-content/uploads/2025/01/Artikel_jeugd-en-jongvolwassenenabonnementen_januari_2025.pdf

³ <https://www.gva.be/binnenland/antwerpse-bibliotheken-zijn-boetevrij-waarom-een-boetevrije-bibliotheek-ook-een-betere-bibliotheek-is/53295694.html>

⁴ PowerBI data OBGZ-bibliotheeksysteem BicatWise

⁵ <https://www.markdeckers.net/2025/03/steeds-meer-bibliotheken-kennen-een.html>

⁶ <https://nos.nl/artikel/2558222-bibliotheken-vaker-gratis-lidmaatschap-voor-18-plussers>

afschaffen voor alle lidmaatschappen goedkoper is dan het invoeren van boetevrij voor alleen de jeugd.

Waarop is de aanname dat boetes drempelverhogend werken gebaseerd? Op onderzoek. Hiervan worden in de duiding hierboven enkele voorbeelden gegeven. Er is sinds 2009 veel onderzoek op dit vlak uitgevoerd, dat grosso modo tot dezelfde conclusie komt: boetes werken leesvaardigheid tegen.

Zijn er voorbeelden en ervaringen bij andere bibliotheken waar de boete is afgeschaft (tav de toename van het aantal lidmaatschappen, maar ook kosten van boeken die verloren gaan)? Ja, veel van die ervaringen worden al aangehaald in de artikelen die in de duiding hierboven worden genoemd. 60% van de bibliotheken heeft inmiddels boetevrije abonnementen. Met de ‘verloren boeken’ valt het mee: wanneer de uitleentermijn is verstreken volgt nog steeds een herinnering (in de mail) en vervolgens een nette brief, die vermeldt dat we blij zijn dat het boek zo goed bevalt dat de lezer het graag wil houden. Maar dat dan wel de vervangingskosten betaald moeten worden. Wel is bekend dat de uitleentermijn beperkt zal toenemen en dus van met name populaire titels meer exemplaren op voorraad moeten worden gehouden.

Zijn er ook bibliotheken die gekozen hebben voor een coulanceregeling voor leden ingeval van boetes en hoe zijn die ervaringen? Dit is in feite het systeem dat OBGZ nu hanteert. In geval van een ‘dramatisch verhaal’ wordt aan de balie de boete kwijtgescholden. Dit is alleen willekeurig (afhankelijk van de assertiviteit van de lener en de gediensstigheid van de medewerker van de bibliotheek) en daarmee onwenselijk. Bovendien geldt dit alleen voor de mensen die besluiten tóch te lenen ondanks dat een boete kan worden opgelopen. Mensen die om die reden al zijn afgehaakt bereiken we niet met coulance.

Indiener/fractie: Mariel de Vries, D66 Overbetuwe

Antwoord(en) ambtelijke organisatie:

Verschil politieke en technische vragen

Technische vragen zijn vragen naar feiten, harde gegevens. Deze vragen kunnen dan ook prima door ambtenaren beantwoord worden.

Zodra er naar een mening (van het college of de burgemeester) wordt gevraagd, betreft het een politieke vraag. Politieke vragen kunnen ook over onderwerpen gaan die niet op de raadsagenda staan. In ibabs staat bij persoonlijke documenten=>werkwijzer 2022-2026 een map formats met daarin een **format voor de schriftelijke, politieke vragen**. Je treft deze ook als bijlage bij dit verhaal.

Uiteraard is het niet altijd eenvoudig om onderscheid te maken tussen technische en politieke vragen. **De griffie kan je daarbij helpen en zal de raads- en burgerraadsleden daar graag (gevraagd en ongevraagd) over adviseren.**

Een paar voorbeelden om je eigen vragen aan te spiegelen:

- Technisch:
 - Hoeveel ambtelijke uren gaan we besparen door het invoeren van livestream en hoeveel is dit uitgedrukt in euro's?
 - Waar komt de eis van 16-18 cm vandaan? Is dit wettelijk voorgeschreven?
- Politiek:
 - Is het college op de hoogte van een bestuurdersvergoeding die boven de Balkenende- norm ligt? Wat vindt het college hiervan?
- Twijfel:
 - Kunnen de kaders, welke uit de discussie van het de Nieuwe Visie Afvalstoffenplan komen alsnog in de aanbesteding worden toegevoegd?
 - Als bedoeld wordt of het technisch mogelijk is de kaders in de aanbesteding toe te voegen, dan kan dit een technische vraag zijn.
 - Wordt het college gevraagd of ze genegen zijn om ook het te doen, dan betreft het een politieke vraag.

Technische vragen

Wanneer stel ik een vraag?

De raad heeft recht op alle informatie die hij nodig heeft om zijn taak goed uit te voeren. Dat is een belangrijk recht. Aan de andere kant is het ook wel belangrijk jezelf af te vragen welke informatie je echt nodig hebt. Nieuwsgierigheid is een goede eigenschap voor een raadslid, maar veel vragen helpt niet altijd om op de hoofdlijnen te blijven en het ambtelijke apparaat niet onnodig te belasten.

Vooropgesteld: als je een raadsvoorstel of nota niet begrijpt, en daarom geen besluit kunt nemen, dan moet je natuurlijk een vraag stellen! Gaat het om een detail dat je niet begrijpt, dan kun je afwegen of het nodig is de vraag te stellen.

Een goed criterium voor jezelf om langs je technische vraag te leggen die je van plan bent in te gaan dienen: zal het antwoord op de vraag een verschil maken in mijn besluit om voor of tegen het voorstel te stemmen? M.a.w.: als ik antwoord A krijg stem ik voor, als ik antwoord B krijg stem ik tegen? Als dit niet het geval is, en het antwoord er dus niet wezenlijk toe doet, dan hoeft je de vraag niet te stellen!

Dat is in het begin vast wennen, een beetje eng zelfs, om niet alles tot in de finesses te weten. Maar het helpt je tegelijk om op de hoofdlijnen te blijven, je niet te verliezen in details en zo het overzicht te houden. Bovendien scheelt het de ambtelijke organisatie een hoop tijd.

Indienen technische vragen

In het fractievoorzittersoverleg is afgesproken dat raads- en burgerraadsleden technische vragen voor voorronde of raad tot de donderdagmorgen 8.00 uur voor de betreffende politieke avond via mail kunnen aanleveren bij de griffie. De griffie bundelt de vragen per agendapunt (waarbij aangegeven wordt welke vraag van welke fractie is) en stuurt deze (uiterlijk 10 uur) naar de bestuursondersteuning, die de vraag uitzet bij de deskundige medewerker.

De antwoorden van de medewerkers worden dan voor maandagmiddag 16.00 uur, via de griffie naar de raad gezonden (via ibabs). De raad heeft dan een dag om de antwoorden tot zich te nemen ter voorbereiding op de politieke avond. Indien de antwoorden niet binnen de termijn beantwoord kunnen worden bijvoorbeeld als informatie van externen moet worden opgevraagd wordt dit bericht met aangeven van de datum waarop de antwoorden gegeven kunnen worden.

Nb.1. De medewerker zal de vragen en antwoorden delen met de portefeuillehouder, zodat deze ook volledig op de hoogte is. Medewerkers kunnen technische vragen, waarvan ze menen dat deze politiek zijn, voorleggen aan de portefeuillehouder. De portefeuillehouder besluit of hij hierover afstemming in het college wil. De antwoorden op de technische vragen kunnen dan wel al richting raad, de antwoorden op de politieke vragen komen dan na collegebehandeling.

In dit geval kan het dus zo zijn dat de antwoorden na het college pas op de dag van de voorronde beschikbaar komen

Nb.2. Het blijft ook altijd mogelijk om rechtstreeks een vraag aan een ambtenaar te stellen in geval van een verhelderende feitelijke vraag. Als de vraag en het antwoord ook relevant zijn voor andere raads- en burgerraadsleden, kan de ambtenaar altijd besluiten om de vragen en antwoorden naar de griffie te sturen voor verspreiding.